

Arkeologisk museum

Fire-fem vann på Rogalandssiden har stort potensiale for videre registreringer og utgravninger pga. moderat oppdemningsgrad, og dermed mulig mindre erosjonsskader enn vann der oppdemming og regulering har vært kraftig.

- Nr. 2 Lauvastølsvatnet, Suldal k.: Vannet er moderat oppdemmet, og det er tidligere registrert flere setervoller/støler på flaten rett nord for vannet. Reguleringen har kanskje ennå ikke ødelagt lokalitetene helt – så det finnes muligheter for en undersøkelse av de kjente lokalitetene, og en kan evaluere eventuelle skader fra oppdemningen. I tillegg er det potensiale for å avdekke flere lokaliteter i erosjonssonen rundt vatnet.
- Nr. 3 Mosvatnet; Suldal k.: Vannet er moderat oppdemmet, og det er tidligere registrert forhistorisk aktivitet i vannkanten. En steinalderlokalitet (ID72239 - lok.7) ble gravd i forbindelse med forrige konsesjonsrunde, men utgravningsområdet ligger ennå synlig og ytterkantene av boplassen er ennå intakte. Reguleringen har dermed ennå ikke ødelagt lokalitetene – så rundt vannet kan det fremdeles være muligheter for funn av nye lokaliteter/ undersøkelser av kjente lokaliteter.
- Nr. 4 Sandsavatnet, Suldal k.: Vannet er ikke oppdemmet, men er periodevis nedtappet inntil 55 m, noe som påvirker lokaliteter i vannkanten. Det er tidligere registrert forhistorisk aktivitet i vannkanten. En prøvegraving rundt et funn av en konisk flekkekerne i 1978 (lok.10, ID 72240, Haugastøl), ga ingen flere funn. Rundt vannet er det funn av både automatisk og ikke automatisk fredede kulturminner. Området har stort potensialet for en mer omfattende registrering, særlig østsiden av vannet, og svært spennende jernalderfunn er gjort i nordenden (bla. Lok.21, ID24571, Stråpa, m/ Bergkrystallperleproduksjon i jernalder, utgravd i 1974). Noen botaniske prøver ble tatt ut rundt dette vannet, noe som indikerer potensiale for kunnskapsinnsamling utvidete analyser med nyere metoder.
- Nr. 10 Vestre Kaldavatn, Suldal k.: Vannet er moderat regulert, men det har tidligere ikke vært gjennomført arkeologiske registreringer rundt dette vannet. Området kan derfor prioriteres for registreringer.

Stavanger maritime museum

For følgende vassdrag mener vi arkeologiske undersøkelser vil kunne gi ny informasjon:

Lauvastølsvatnet, Mosvatnet, Sandsavatnet, Stovedalsvannet, Stovedalsvatnet og Vassbotnvatnet samt til dels Nøvletjørna og Årdals-Krymlevatn.

Undersøkelser i disse vannene vil kunne gi ny og viktig kunnskap om forhistorisk og historisk utnyttelse av vannene, herunder spesielt informasjon om hvordan vannene er benyttet i forbindelse med setring. Både kulturminner i vannene og setringene er kunnskapshull i den arkeologiske undersøkelsen som ble gjennomført i forbindelse med konsesjonsbehandlingen. Vi mener derfor det er offentlig interesse av at det blir gjennomført en arkeologisk undersøkelse i forbindelse med revidering av konsesjonsvilkår. Vi vil veldig gjerne gå inn i en dialog med kulturminnevernet og konsesjonshaver for å få gjennomført arkeologisk undersøkelser i en eller annen form som kan tette disse kunnskapshullene. Vi tror også det vil være stor interesse for både gjennomføringen av en arkeologisk undersøkelse i de berørte vassdragene, samt for resultatene av undersøkelsen. Spesielt Mosvatnet og Sandsavatnet ligger i områder som i dag er svært mye brukt i rekreasjon, slik at det her er spesielt stor offentlig interesse av at kulturminneverdiene blir sikra.

Metodikken vil bestå i overflateregistering, droneflyvning, vading, snorkling og kartlegging med sidesøkende sonar. Sonaren danner et bilde av eventuelle menneskeskapte strukturer på bunn (anomalier). Strukturers som vurderes som mulig menneskeskapte blir så gjenstand for videre undersøkelser ved hjelp av mini-ROV/undervannsdrone

Dersom det ikke lar seg gjøre å gjennomføre en arkeologisk undersøkelse i forbindelse med revideringen vil kulturminner som påvirkes av erosjon i vassdragene fortsette å forringes, og unike kilder til å belyse området historie vil gå tapt.

Magasinvis gjennomgang:

(Vi brukes samme nummerering på vannmagasinene som Statkraft benytter i sin oversikt datert okt. 2009)

2. Lauvastølvatnet (HRV 605 – LRV 590) middels potensiale.

- Vannet er kraftig regulert og det utvilsomt har vært stor mekanisk slitasje (erosjon) ifm. Senking og heving av vannstanden i magasinet. Til tross for dette må vi ta hensyn til at det i vannet har vært benyttet båt til transport og fiske i Lauvastølvatnet. Slik aktivitet kan være knyttet til seterdriften i senere tid som lokalitetene 142782-1, 142877-1, 142812-1, 142831-1 peker på, eller tidligere aktivitet i området helt tilbake til eldre steinalder (9500 - 4000 f.Kr.)

3. Mosvatnet høyt potensiale. (id 142833 setervoll, 44866 hustuft, 114255 dyrkingsspor, 60732 støl, 72239 steinalderboplass, 44909 stølstuft, 5414, 5415, 72238 kullfremstillingsanlegg, 142859 støl/setervoll)

4. Sandsavatnet. Høyt potensiale. (223009 innhegning, 72240 steinalderboplass, 142866 seter/støl, 22860 støl, 142809 støl, 142791 setervoll, 24571 og 64389)

kulturmiljø, 142795 seter, 53692 hustuffer, 142860 støl, 33917 tufter og båtopptrekk, 142874 seter, 61136 tuft

5. Stovedalsvatnet. Medium potensiale 142789 seter, 142802 seter.

6. Vassbotnvannet. Medium potensiale. 142685 seter 142690 seter

7. Bjørndalsvatnet. Lavt potensiale. Trolig kun aktuelt med undersøkelse i den grad det er aktivitet på land.

8. Underknutvatnet stor og kompleks regulering. Medium-lavt potensiale. Trolig veldig vanskelig å finne kulturminner i vann.

9. Oddatjønn/storvatnet stor og kompleks regulering. Medium-lavt potensiale. Trolig veldig vanskelig å finne kulturminner i vann.

10. Vestre Kaldavatn. Lavt potensiale. Trolig kun aktuelt med undersøkelse i den grad det er aktivitet på land.

11 Skorpevadhølen. Lavt potensiale. Trolig kun aktuelt med undersøkelse i den grad det er aktivitet på land.

12 Nøvletjørna. Medium potensiale. Fangstgrav 128438 og bogastille 128440 like ved. Spennende med kartlegging i vannet for å se om det er materiale her som har tilknytning til aktiviteten på land.

13 Vann Venaheia. Lavt potensiale. Trolig kun aktuelt med undersøkelse i den grad det er aktivitet på land.

14 Vatn 1012. Lavt potensiale. Trolig kun aktuelt med undersøkelse i den grad det er aktivitet på land.

16 Pjåkavatnet. Lavt potensiale. Trolig kun aktuelt med undersøkelse i den grad det er aktivitet på land.

15, 17 Årdals-Krymlevatn Fangstgrav 237934 i vannkanten? Medium potensiale.. Spennende med kartlegging i vannet for å se om det er materiale her som har tilknytning til aktiviteten på land.